

Kettusviesti 2/2016

Sisältö

<i>Puheenjohtajan palsta</i>	3
<i>Viipurin matkakuvia 2016</i>	4
<i>Kesäiset matkani Lappiin ja Äänisjärven Vepsäläisalueille</i>	5
<i>Muutto kaupunkiin</i>	13

Kuvia Äänisen rannan Vepsäläiskylistä kesällä 2016

Puheenjohtajan palsta

Tuula Luomala

Hyvät Kuolismaan Kettusten sukuseuran jäsenet!

Tätä reissua oli odotettu kauan. Matkailua, uteliaisuutta ja jännitettävää oli tiedossa kun sukuseuran järjestämä bussimatka 7-9.7.2016 oli varmistunut Viipuriin. Linjuri lähti liikkeelle Joensuusta ja oli mukavasti täyttynyt innokkaista Viipurin ystävistä. Meitä sukuseuraan lukeutuvia matkailijoita oli kymmenen ja loput muita iloisia Viipurin reissaajia.

Ensitunnelma Viipurista oli positiivinen ja kun vielä bussifirma tarjosi paikallisen oppaan avustuksella kiertoajelun, oli tutustuminen Viipuriin alkanut. Myös Ensiolle sukuseuran puolesta suuret kiitokset paikallistiedoista ja opastuksesta mm. Alvar Aallon suunnittelemaan ja upeasti saneerattuun kirjastoon. Samalla saimme tuntumaa mielenkiintoisista patsaista esim. hirvipatsaasta, josta yksi samalla muotilla tehtynä löytyy Turun Kupittaan puistosta.

Pyöreän tornin tanssien, onnistuneiden ostosten ja matkamuistojen täyttämänä matkalaukut pakattiin kotimatkalle kyytiin lauantaina ja joustavasti tullimuodollisuuksin myötä palattiin kotimaahan. Pääkaupunkiseudulta matkaava porukka erkani Imatralta toiseen bussiin ja ilmoille jäi tunne onnistuneesta matkasta ja korviin kaikumaan tunnelmallisen laulun sävelmä ”sellanen ”O! Viipuri Karjalaisten kaupunki”.

Nyt kaikki miettimään uusia ideoita ja puhaltamaan sukuseuralle ”tuulta purjeisiin”.

Hyvää Syksyaikaa!

Viipurin matkakuvia 2016

Heinäkuussa olimme kolme päivää sukuseuran matkalla Viipurissa. Matkalla tutustuimme Viipurin kaupunkiin ja kävimme Ihantalassa ja Portinhoikassa katsomassa jatkosodan taistelupaikkoja.

Hirvipatsas Torkkelinpuistossa

Viipurin linna

Aallon kirjasto Torkkelinpuistossa

Vanha Viipurin taidemuseo

Varuskunnankirkon rauniot

Kauppatori

Sukuseuran jäsenet Ihantalassa

Kesäiset matkani Lappiin ja Äänisjärven Vepsäläisalueille

Ensio Kettunen

Olen aikuisiässä matkustellut lähes joka kesä joko Suomessa tai ulkomailla. Rakka harrastus viimevuosien aikana on ollut kuitenkin Lappi, jossa lähes joka kesäkuu olen käynyt vaeltamassa tunturissa, samalla yöpynyt autiotuvissa tai varaustuvissa. Tänä kesänä kävin Itä-Lapin tuntureilla ja vietin siellä muutaman päivän lumisessa ja kosteissa olosuhteissa. Ohessa on muutamia kuvia tämän kesän Lapin vaellukseltani.

Paratiiskuru kesäkuuisena aamuna

Tunturipuro Uomapään juurella

Sotajoki Sotajoenvaaran alla

Suomujoki

Tunturin huipulla oli lunta 20 cm

Kaarnepäällä illalla kello 18.00

Sarviojan autio- ja varaustupa

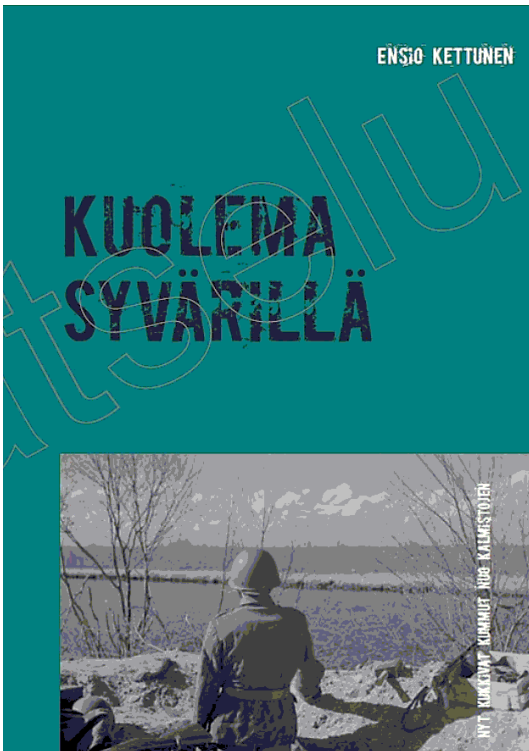

Mielenkiintoisin kesämatkani oli käynti Äänisjärvellä, jossa ajelimme Vepsäläiskylien läpi Syvärille ja sieltä Ostan Pogostaan. Matkan tarkoituksena oli perehtyä tuleva sotahistoriakirjani maisemiin, jotta osaisin kirjoittaa oikein maisemakuvaukset.

Kolatselän kylä

Kirjoitin kirjan tekstit kevään ja kesän aikana ja loppukesästä viimeistelin kirjan, matkamme aikana saamien kokemusten perusteella. Kirjan nimi on "Kuolema Syvärillä". Kirja perustuu sotapäiväkirjamerkin-töihin ja sotaveteraanien kertomuksiin. Yksi kertojista on ilomantsilaismies, joka toimi kahdeksannen komppanian kirjuriina, toista veteraania haastattelin jo vuosia siten.

Kirjassa kerrotaan jatkosodan taisteluista venäläisjoukkoja vastaan syyskuusta 1941 – huhtikuulle 1942 saakka. Kirja on kuvaus

tavallisen rintamasotilaan elämästä ja myös noin sadan sotilaan kuolemasta. Kirjan päähenkilönä on Väinö Kettunen, joka oli minun setäni. Väinö kaatui Syvärin takana huhtikuussa 1942 tarkka-ampujan luodista saamiinsa vammoihin.

Kirjassa edetään Väinön pataljoonan matkassa syyskuisesta Vieljärven kylästä aina Syvärin takamaille saakka. Matkan aikana joukko-osastosta kaatui ja haavoittui satoja miehiä, viimeiset Syvärin virran takana, Ostan kylän edustalla. Jatkosodan aikana kaatuneitten määrä pataljoonan osalla oli satoja vuosien 1942 - 1944 aikana. Ihmettelin aiemmin, miksi isäni ja setäni pataljoonissa kaatui paljon sotilaita tarkka-ampujien toimesta? Asia selvisi, kun kävimme veljeni kanssa katsomassa taistelupaikat Käsnäselän kylästä aina Ostan Pogostaan saakka. Hivakan, Haaksin ja Bunkkerin tukikohdat oli tehty satojen hehtaarien viljapeltojen keskelle, aukealle ja lähes kivettömälle paikalle, jossa ei ollut mitään suojaa kranaatteja ja kivääriltä vastaan. Lisäksi pataljoonan vastapelurina oli venäläinen tarkka-ampuja pataljoona.

Kolatselän kylä, lähellä Vieljärveä

Kirjassa kerrotaan JR 9 joukkojen etenemisestä Käsnäselästä, Kolaselän ja Vieljärven kautta 8.9.1941 Nirkan kylään, jossa kaatui kymmenen Ilomantsilaista miestä. Nirhasta joukot etenivät 12. – 14.9.1941 Kasakan kylään ja sieltä tietöntä korpea edeten Tarsepoliin ja Latvaan 20.9.1941 mennessä. Latvan asemalla käytiin kolmen päivän ajan kovia taisteluita ja sieltä matka jatkui monien vaiheiden jälkeen Orzekan asemalle 30.9.1941. Orzekasta eli Orsijolta sotilaat etenivät Äänisen rannalle ja sieltä Vepsäläisten kylien kautta Syvärille, joka ylitettiin 6.10.1941. Joukkojen eteneminen pysähtyi Ostan kylän edessä olevan Ostajoen pohjoispuolelle lokakuun puolivälissä 1941. Kirjassa kerrotaan Ostan alueen taisteluista huhtikuulle 1942 saakka, jolloin kirjan päähenkilö "Väinö" saa surmansa venäläisen tarkka-ampujan kiväärinluodin osuessa hänen päähän. Kuljimme saman taistelujen tien elokuisena lauantaina veljeni Reijon ja venäläisen autonkuljettajan kanssa.

Ajoimme Petroskoista Äänisen rantatietä noin 15 km kohti Syväriä. Orzekan risteyksen kohdalla, oikealla puolella mäntymetsässä, oli suuri määrä hautaristejä. Paikalle oli Stalinin käskystä tapettu ja haudattu toista tuhatta 1937 - 1938 poliittista vankia, joukossa 580 suomalaista ja 432 karjalaista. Nämä teloitettut miehet ja naiset

asuivat venäjällä, mutta heidät tapettiin osittain sen vuoksi, että olivat suomalaisia tai kuuluivat suomalaissukuihin. Krasnyi Bor muistopaikalle metsään pystytettiin vuonna 1998 Stalinin uhrien muistoksi muistomerkki, jossa on venäjäksi, karjalaksi ja suomeksi teksti "Autuaita ovat murheelliset, sillä he saavat lohdutuksen". Telotuspaikka on sykähdyttävä kokemus, sillä metsässä on satoja muistomerkkejä teloitetuille suomalaisille, karjalaisille ja venäläisille, pääasiassa muistomerkit ovat puisia. Muistoristeissä on kuvia tapetuista ihmisistä. Ihmettelen niitä ihmisiä, jotka ihannoivat vielä tänäkin päivänä Staliniä? Hän, Josif Stalin, oli samanlainen "Piru" kuin Adolf Hitler ja monet muut nykypäivän diktaattorit.

Petäjäselkä

Jatkoimme matkaa päällystettyä tietä ja ohitimme Puujoen kylän, jonka nimi on nykyään Derevyannoye. Kylä sijaitsee aivan Äänisjärven rannalla ja on suuri vepsäläiskylä. Noin 35 kilometriä Petroskoista ajettuamme tulimme vanhaan vepsäläiseen kylään, jonka nimi on Petäjäselkä. Kylä oli nyt vaatimattoman oloinen. Syksyllä 1941 siellä kaikki talot olivat hirsirakenteisia ja kaikkien rakennusten päädyt osoittivat kohti maantien reunaa. Rakennuskanta on nykyään kirjavaa, sillä vanhojen hirsirakenteisten talojen ohella, ky-

lässä oli venäläistyylisiä taloja. Petäjäselästä pääsee suhteellisen hyvää tietä pitkin Latvaan (20 km) ja Latvian asemalle (24 km).

Vepsäläiskylänraitti

Pienen tauon jälkeen jatkoimme matkaa kohti Soksun (Šokšu -Šokš) vepsäläistä kylää, jonne oli Petäjäselästä matkaa 20 km ja Petroskoista noin 55 km. Soksussa jatkosodan aikana useat komppaniat yöpyivät matkalla kohti Syväriä. Soksu oli ja on vieläkin suurehko vepsäläinen kylä, jossa on onneksemme säilynyt paljon vanhoja hirsirakennuksia nykypolvien ihailtavaksi.

Vehkaojan kirkko

Soksusta jatkoimme matkaa kohti Vehkaojan kylää. Matkalla ohitimme vanhan muutaman "savun" Voimäen kylän, jonka nimi on nykyään Ishanino. Vehkaojan kylässä pidimme pienen tauon. Vanhoja sota-aikaisia taloja oli tien molemmin puolin ja tietenkin kävimme katsomassa kaunista Vehkaojan kirkkoa tienvarressa. Se oli kärsinyt ajan patinaa ja vandalismia.

Kirkon arkkitehtuuri on novogorodilaista ja sen rakennusvuodet saattavat ajoittua jopa 1700-luvulle. En ymmärrä, miksi kirkkorakennus on jätetty rappeutumaan, sillä se olisi kylän turismin kannalta merkittävä nähtävyys?!

Vehkaojan jälkeen jatkoimme matkaa etelän suuntaan ja saavuimme vanhaan ja suureen Soutjärven vepsäläiseen kylään, jossa oli useita vanhoja 1800-luvulla rakennettuja taloja. Samoja taloja löytyy syksyn 1941 valokuviissa. Soutjärvelle oli Petroskoista matkaa noin 82 km.

Melkinin talo on nykyisin vepsäläisen Rjurik Kinin museo. Se rakennettiin vuonna 1814 ja on nyt restauroitu hienoon kuntoon. Eräs mies oli museon luona ja kyselin mieheltä suomeksi talosta, mutta hän puisteli vain päätään. Hän oli varmaan ummikko venäläinen, koska jos osaa vepsän kielen, niin ymmärtää myös paljon suomenkieltä. Kylässä oli paljon 1800-luvulla rakennettuja hirsirakennuksia, osa niistä oli kaatamassa muutaman vuoden päästä. Ihmisiä odotteli linja-autopysäkillä "kauppa-autoa" jonka virkaa hoiti vanha pakettiauto. Odottajista pääosa oli vanhoja naisia, joukossa muutama mies ja paljon lapsia. Joku nainen veti kauppa-autolta perässä maitotonkkaa, jonka alle oli rakennettu pyörät. Ihmisten vaatteista voisi päätellä, että he elävät pienellä palkalla ja asuvat vanhoissa rakennuksissa. Kysellessäni kuljettajalta

ihmisten toimeentulosta, hän sanoi, että vanhat ihmiset saavat eläkettä noin 110 - 150 € kuukaudessa ja työläisen keskipalkka on 300 - 400 € kuukaudessa. Niillä tuloilla eläminen on tiukalla venäjällä, saattikka sitten suomessa ja muualla Euroopassa. Suomalaisen työläisen keskipalkat ovat noin 3 000 - 3 600 € kuukaudessa ja keskieläke noin 1 600 € kuukaudessa. Maksoin venäläiselle kuskille päivän kyydeistä (350 km ja 7 h) 8 000 rublaa, joka on eläkeläisen kuukausiansio!

Soutjärveltä lähdettyämme tie muuttui pölyväväksi hiekkapäälysteiseksi tieksi. Seuraava kylä oli nimeltään Ruoppaojan kaivoskylä, jossa oli ennen sotia Diabaasikaivos ja jonkinlaista kaivostointaa näytti olevan edelleen.

Ruoppaojan kylä sijaitsee mäellä ja sieltä on kaunis näköala Äänisjärvelle. Myös Ruoppaojalla on paljon vanhoja 1800-luvulla rakennettuja vepsäläisiä hirsitaloja, joissa asuttiin vielä, tosin muutamia niistä oli kallistunut toiselle kyljellensä odottamaan uutta myrskyä tai talvea, joka kallistaisi taloa lisää. Kylässä tuli mieleen Aunuksen reissu muutaman vuoden takaa. Aunuksessa oli taloja eri tavoilla hajoamassa paikallensa, eikä kukaan välittänyt siivota romukasaa pois!

Ruoppaoja

Himjoella pistäydymme katsomassa vanhaa kirkkoa, joka oli rakennettu 1800-luvulla. Kirkko on kylän länsipuolella olevan mäen päällä, todella kauniilla paikalla. Kirkko oli rakennettu hirsistä ja muistutti kovasti Äänisellä olevia muita vanhoja kirkkorakennuksia. Kirkon aidan sisäpuolella oli kalmisto, joka on vielä nykyään käytössä. Rakennus on todella taidolla rakennettu ja suosittelen sitä matkailijoille! Himjoelle oli Petroskoista noin 95 km.

Seuraavina kylät olivat Kalajoki ja Toinen joki, jotka olivat samantyyliisiä, kuin Vehkaoja ja Soutjärvi. Kallio eli Steslin kylästä, löysimme sota-aikana pystyssä olleen kirkon kylän mäen päältä. Kirkko näytti läheltä katsottuna samannäköiseltä kuin Himjoen kirkkorakennus, mutta matkamme aikana kirkon katto oli purettu pois ja kellotapuli oli saanut jo uuden katon. Hienoa, että joitakin kirkkoja kunnostetaan tulevien sukupolvien ihailtaviksi.

Stetšlin (Kallion) kirkko

Kallion kirkko muistuttaa Kižin saaren kirkkoja. Se on rakennettu vuonna 1783 ja kirkko on tänä kesänä korjattavana.

Matka Äänisen Vepsäläisten kylien kautta oli mieleenpainuva. Ajelimme kohti Syväriä, ajatuksissa oli monet sota-ajan tapahtumat. Elokuinen sää oli matkamme aikana vaihteleva, aamulla sateli vettä, päivällä aurinko paistoi kuumasti ja paluumatkalla oli todella kova ukonilma. Upeat rantamaisemat ja vanhojen vepsäläiskylien kauniit rakennukset korvasivat matkamme vaivat. Saavuimme vihdoinkin lähes kolmen tunnin ja 137 km jälkeen Voznesenjaan. Syvärin ylitys kävi meiltä helpommin, kuin lokakuussa 1941 JR 9 miehiltä. Heillä ylimeno kesti kaksi vuorokautta kiellettyjen ja kapinoinnin takia. Me pääsimme Syvärin yli vanhalla autolautalla muutamassa minuutissa, joskin lauttaa jouduimme hiukan odottamaan rannalla. Lauttamaksu oli 170 rublaa/auto. Voznesenjan kauppala on rakennettu pääasiassa Syvärin eteläpuolen ranta-alueelle. Voznesenjaa kutsuttiin suomalaiskauden aikana Syvärinniskaksi ja sen rakennuskanta oli muuttunut seitsemän vuosikymmenen aikana merkittävästi ja mielestäni huonompaan suuntaan.

Syvärin takana ensimmäinen pysähdyspaikkamme oli Minovan eli Kiprushinon kylä, jossa sodan aikana toimivat isäni JR 9 rykmentin esikunnat. Voznesenjasta sinne ajettiin päällystettyä tietä noin varttitunnissa. Kylä oli laakean peltoaukean keskellä ja siellä oli paljon vanhoja rakennuksia, joiden ikää en pystynyt määrittelemään. Varmaan muutama rakennus saattoi olla rakennettuna jo 1800-luvulla, mutta kylästä on meillä suomessa vähän

vanhoja kuvia, joita voisi verrata nykypäivän rakennuksiin. Kylän kirkko oli muutama sata metriä Mozolinon ja Nikitinskan kyliin menevän tien varressa, mutta se oli huonossa kunnossa. Kattojen, ovien ja Ikkunoiden uusiminen voisi säästää rakennusta muutamia kymmeniä vuosia eteenpäin!

Minovan kirkko, alla Minovan kylä

Minovasta jatkoimme asfalttipintaista tietä Baranin kylään saakka, jossa toimi sodan aikana JR 30 esikunta. Kylä pommitettiin sodan aikana lähes maan tasalle ja siellä emme nähneet yhtään rakennusta pystyssä. Kävimme Baranissa katsomassa 20.12.1941 tapahtuneen (suomalaisten sotapoliisien toimesta tehty) teloituksen tekopaikkaa Noidanojan uomassa, noin 100 – 150 metriä maantieltä etelään. Silloin sodan aikana joulukuuhun mennessä tapahtui Syvärin rintamalla yli 200 etulinjasta karkaamista ja Gorasta karanneista kaksi miestä, ilmajokelaiset Ahoniemi ja Mäkelä teloitettiin Baranissa.

Baranin kylä

Noidanojan uoma, jossa oli teloituspaikka
Baranista jatkoimme matkaamme kohti Ostaa ja pysähdyimme Levinaan johtavan metsäautotien varteen. Kävelimme veljeni Reijon kanssa kapulatietä pitkin Levinan kylää, joka sijaitsi noin 700 metrin päässä päätien varresta. Kylässä toimi sodan aikana isäni komppanian komentopaikka talvella 1941 - 1942. Kylä oli nyt autiona, se pommitettiin tykistöllä ja lentokoneista pudotetuilla pommeilla lähes autioksi vuosien 1941 - 1944 aikana. Ensimmäisen sotahistoriaa käsittelevän kirjani nimi oli Levinan miehet, ja nimi tuli tästä Levinan kylästä. Kylä, jos sitä voi enää sanoa kyläksi, oli kapulatien päässä ja puusto oli hävittänyt kylän peltoaukeat kokonaan.

Palasimme autolle ja jatkoimme matkaa ja pian ohitimme Nikitinskajan kyläaukean. Saavuimme Koromislovan kylään, joka myös tuhoutui jatkosodan aikana lähes kokonaan.

Levinan kyläaukea

Hivakan korsunotko Koromyslovassa
Koromislovassa kävimme etsimässä Hivakan tukikohdan korsunotkoa, mutta korsut ja juoksuhaudat olivat ajan saatossa hävinneet. Korkea, lähes 1,5 metriä korkea heinikko, peitti tasaista peltoaukeaa. Isäni oli jatkosodan aikana konekiväärimiehenä Kanavan, Voseroksan ja Hivakan tukikohdissa. Hivakassa oli jatkosodan aikana pääasiassa 5./JR 9 joukkoja.

Hivakasta jatkoimme matkaa etelän suuntaan Haaksi nimiseen tukikohtaan, joka sijaitsi tien toisella puolella olevalla pellolla. Se oli aikojen saatossa kadonnut maan muokkauksissa kokonaan. Haaksi tukikohdassa toimi sodan aikana pääasiassa 6./JR 9. joukkoja, ja kaksi sedistäni oli siellä koko sodan ajan.

Seuraava tukikohta nimeltä Bunkkeri oli meille merkityksellinen, koska siinä tukikohdassa palveli setämme Väinö Kettunen ja hän kaatui tukikohdan edessä 25. huhtikuuta 1942. Tukikohtaa miehitti jat-

kosodan aikana 8./JR 9. joukot. Nyt Bunkkerin tukikohta oli kadonnut sota-ajan jälkeen maatalousmaan alle. Ihmettelin ensimmäistä kirjaa tehdessä, miksi Koromy-slovassa, Voseroksassa ja Simanovassa kaatui paljon suomalaisia tarkka-ampujien luodeista. Tukikohdat sijaitsivat todella laajan peltoaukean keskellä ja sieltä näkyi hyvin aina Ostan kylään saakka. Tarkka-ampujilla oli siis hyvä näkyvyys ja ampuja on voinut tähyttää etulinjaa kauempaakin takalinjoilta.

Haaksin ja Bunkkerin tukikohdat

Simanovan kyläaukea

Ajoimme Ostan kylään ja käännyimme Simanovan kylään johtavalle hiekkatielle. Simanovassa oli muutamia taloja ja tutustuimme sodanaikaiseen etulinjaan "ei kenenkään maalta" käsin. Meidän piti käydä alkuperäisen suunnitelman mukaan kumpu-nimisessä tukikohdassa, mutta päivä oli kuuma ja reitti tukikohtaan olisi mennyt läpi ryteikköisen metsän, joten päätimme luopua Kummun tukikohdassa käynnistä. Tukikohta oli sijainnut pienellä

mäen kumpareella ja sen edessä keväällä 1944 venäläisjoukot kaivoivat maan alle tunnelin ja räjäyttivät sen. Räjäytyksestä syntyi Kummun tukikohdan eteen valtava kuoppa, joka on nykyään täynnä vettä. Bunkkerin tukikohdasta aina Kummun tukikohtaan saakka oli JR 9. kolmannen pataljoonan valvonta-alueita. Kummun tukikohdasta länteen oli Kärki niminen tukikohta, joka kuului jo ensimmäiselle kompanialle.

Ostan kylä

Lähdimme paluumatkalle ja otin pari kuvaa Voseroksassa, jossa isämme haavoittui syksyllä 1942. isämme toimi sodan aikana panssarintorjuntamiehenä ja konekiväärimiehenä. Siellä jossakin, Syvärin takana mietin itsekseen, miksi suomalaiset tulivat tänne? Mitä meidän sotilaat tekivät toisen maan alueilla, jossa ei asunut suomensukuista kansoja? Ymmärtäisin asian paremmin, jos hyökkäys olisi päättynyt Suomen entisille rajoille. Mieleton oli meidän sodanjohdon ratkaisu jatkaa hyökkäystä elokuussa 1941 entisiltä maamme rajoilta kohti Uralia. Se ratkaisu maksoi kymmenien tuhansien suomalaisten hengen vuosina 1941 - 1944. Äänisen rannalla oleviin kyliin ja Syvärin takana jatkosodassa olleisiin suomalaissotilaiden taistelupaikkoihin tutustumisretki on nyt takana. Matka oli mielenkiintoinen ja monia mukavia muistikuvia jäi elämän matkan varrelle.

Muutto kaupunkiin

Ensio Kettunen

Tammikuussa 1974 jatkoin ammattikoulun viimeisellä luokalla. Kevät 1974 kului nopeaan tahtiin ja kevään edetessä ajattelin, että voisin jatkaa koulua tai hakea töihin eteläsuomeen. Kevättalvella oli lehdessä ilmoitus, jossa haettiin opiskelijoita ammattioppilaitokseen Vantaalle. Ajatus opiskelujen jatkamisesta tuntui houkuttelevalta ja pistin paperit vetämään. Huhtikuussa oli oppilaitoksen pääsykokeet ja siellä oli vain 5 – 6 hakijaa Pohjois-Karjalasta, samalla hain kolmeen avoimeen työpaikkaan Helsingissä.

Toukokuussa sain tiedon, että olin päässyt ammattioppilaitokseen opiskelijaksi ja minut oli valittu kaikkiin hakemiini työpaikkoihin. Valinnan varaa oli siis mielin määrin. Toukokuun lopussa valmistui auton asentajaksi ja samana päivänä pakkasin laukkuni ja lähdin junalla Helsinkiin.

Vietimme viikonloppua vanhemman veljeni kanssa Helsingissä. Seuraavana arkipäivänä alkoi ammattioppilaitos, joka kesti kesäkuun alusta seuraavan vuoden toukokuun loppuun saakka. Helsinkiin saavuttua menin asumaan kesän ajaksi Viikkiin yliopiston asuntolaan ja kesä vierähti nopeasti. Mieleen jäi siltä kesältä kauniit kesäpäivät ja rahavarojen niukkuus. Joinakin viikonloppuina ei minulla ollut rahaa ruokaan, joten join teetä tai kaakota hiukan enemmän.

Hyvästi kotitantereet toukokuussa 1974
Syksyllä muutin asumaan Ruskeasuolle NMKY:n opiskelija-asuntolaan, jossa sai ostettua edulliseen hintaan päivällisen. Helsinkiin muuttaminen oli pientilalla asuneen pojan elämässä suuri muutos. Ennen kotitilalla äiti oli hoitanut kaikki juoksevat asiat, ruoat ja vaatteet. Nyt opiskelijapojan piti hankkia itse ruokatarpeet kaupasta, laittaa ruokaa, pestä pyykkiä, silittää vaatteet ja opetella matkustamaan kaupungin sisällä ja kouluun Vantaalle. Ympäristönmuutos oli suuri, maaseudun hiljaisuus vaihtui kaupungin kiihkeään elämän rytmiin.

Ihmeen nopeasti opin liikkumaan kaupungin sisällä busseilla, raitiovaunuilla ja paikallisjunilla. Hanka-luuksia tuotti opiskelijatoverien slangi, sillä koulussa opiskelijatoverit puhuivat Hesän slangia, Tampereen ja Savon murretta. Ainoastaan kaksi meistä puhui Pohjois-Karjalan murretta.

Yksi opettajistamme oli amerikkalainen Henry ja hänen suomenkielentaito ei ollut parhaimpia. Rahapulan takia menimme erään savolaispojan kanssa iltatöihin Vantaalla olevaan konepajaan. Kuukauden verran 16 tuntiset työpäivät onnistuivat, mutta lopulta sivutyö täytyi jättää pois. Unenpuute oli suuri ja en saanut enää nukuttua, kuin muutaman tunnin vuorokaudessa.

Koti-ikävä oli kamala, mutta rahanpuutteen takia en pääsyt kuin silloin tällöin käymään kotikylässä. Koulukavereista osa oli sotkeutunut rikollisjengeihin mukaan ja sama röötöstely jatkui myös Helsingissä. Erään koulutoverin veli (Pentti) oli piilossa poliiseilta asuntolassa ja eräänä lauantai-iltana hän pyysi minulta rahaa. Sanoin, ettei minulla ole rahaa. Pentti otti esiin pistoolinsa ja sanoi, "minulla on tapana saada rahaa pyydettäessä", sanoin, että ehkä rahaa löytyy omasta huoneestani ja löytyihän sitä.

Samat kaverit raikasivat erään tytön asuntolassa ja minä satuin näkemään tapauksen. Sanoin työlle, että vie asia poliisille, niin minä tulen todistajaksi. Tyttö sanoi pelkäävänsä näiden roistojen kosta ja tyttö

muutti seuraavalla viikolla pois asuntolasta.

Vuosi Helsingissä kului nopeasti ja seuraavan kesäkuun lopussa valmistuin ammattiopistosta koneasentajaksi. Kesäkuun alussa olin kotona tekemässä maataloustöitä. Kesä alkoi aurinkoisena ja lämpimänä. Kesällä menin armeijaan Korian Pioneeripataljoonaan. Siellä oli vain kolme Pohjois-Karjalaista poikaa, muut olivat Etelä-Suomesta. Ensimmäiset päivät olivat yhtä juoksemista ympäri varuskuntaa, sillä joukkueenjohdaja nautti meidän simputtamisesta. Onneksi minulla oli hyvä kunto nuoruuden juoksu-harrastuksen tiimoilta.

Kesä 1975 oli kuiva ja lämmin Kymenlaaksossa. Kesän aikana saimme tottua hikiseen elämään kantaes-samme neljää telamiinaa taisteluvyössä, rynnäkkökivääriä ja usein vielä sinko oli mukana. Sinko painoi kymmenkunta kiloa. Olin joukkueen sinkomies ja siihen oli syynä se, että olin kesällä järjestetyissä pioneeritaitokilpailuissa toinen ja siten jaksoin kantaa panssarintorjunta-asetta.

Heinäkuussa pidettiin Kouvolassa Kymenlaakson alueen varuskuntien urheilukilpailut, joissa huomasin edustavani Koriaa 400 m, 1500 m ja ruotsalaisviestin 300 m osuudella. Kilpailuissa emme saaneet mitalia, sillä olin 1500 metrillä neljäs, 400 metrillä viides (aika oli todella hyvä, sillä voittajan aika oli 53 sekuntia ja minun aika oli hiukan alle 58 sekuntia). Ruotsalaisviestissä Korian joukkue oli neljäs.

Syksyn tullen alkoivat pioneerileirit Vekaranjärvellä. Ensimmäisestä leiristä myöhästyin yhden viikon, sillä sairastuin ennen leiriä angiinaan. Toisella viikolla pääsin mukaan leirille. Olo ei ollut vielä kohdallaan, joten ilmoittauduin eräänä päivänä kanttiinini apulaiseksi. Kerkesin olla siellä kaksi päivää, kun joukkueenjohtaja kävi hakemassa minut sieltä pois. Hän sanoi, että sinulla on vielä 15 kg räjähdysaineita panostettava, joten apupojan hommat saavat jäädä siihen.

Seuraavan aamuna menin muiden mukana räjäytystyömaalle ja luutnantti käski laskea erään puun räjäyttämiseen tarvittavan räjähdemäärän ja sen jälkeen minun piti panostaa ja räjäyttää kohde. Kysyin, paljonko minulla on räjähdettä käytettävänä. Luutnantti vastasi, että enkö minä eilen sinulle sanonut määrää! Menin räjähddevarastolle ja otin 15 kg räjähdettä ja panostin puun. Kun sytytin tulilangan ja juoksin juoksuhaudan pätkään, kysyi luutnantti, Paljonko laitoit? Vastasin hänelle, Kaikki mitkä käskit laittaa. Luutnantti kysyi uudelleen, Paljonko laitoit? Vastasin 15 kg! Siinä vaiheessa luutnantti huusi kovaan ääneen, suojautukaa hyvin, nyt tulee suuri paukku. Paukuhan siitä tuli. Puu lensi kauaksi räjäytyspaikasta ja kiveä satoi päällemme pitkän aikaa. Seuraavan päivänä oli auton räjäytysharjoitus ja luutnantti lähetti meidän karjalaiset asialle. Laitoimme auton alle kolme kiloa räjähdettä ja aika kova paukku

sekin oli. Auton taka-akseli lensi meidän ylitse kymmenen metrin korkeudella ja pellin romuja saimme väistellä juoksuhaudassa. Luutnantti tokaisi meille, Kaikenlaisia hulluja sitä saa opettaa!

Olimme kuitenkin ao. luutnantin kanssa ystäviä, sillä hän veti urheilukoulua, jonne minutkin oli väkiväkijä määrätty. Talvi tuli myöhään, ja se alkoi kovilla pakkasilla. Talvella olimme Utissa leirillä ja pakkasta oli useana päivänä alle -30 astetta. Eräänä iltana emme saaneet kaminaa syttymään ja lähdimme poikien kanssa naapuriteltaan yöksi. Yksi meidän joukkueen "ylpeys", joka oli kotoisin Putikon kylästä, sanoi, ettei hän lähde omasta teltasta minnekään. Odottelimme yöllä, että Järvinen saapuisi naapuriteltaan, mutta turhaan. Aamulla menimme katsomaan telttaan, jossa Järvisen poika vapisi teltanpohjalla ja kirosi vapisevalla äänellä kylmyyttä. Kannoimme miehen lämpimään telttaan, jossa hän virkosi tunnin lämmittelyn jälkeen. Järvisen poika ei paljon välittänyt "kapiaisten" komentelusta. Melkein jokaisella marssilla, hän käveli kymmeniä metrejä muuta joukkuetta perässä. Eräänä aamuna menimme aamupalalle ja komppanian väepeli pysäytti meidät ovella, kysyen Järviseltä, Missä Järvinen oli illalla, kun et tullut kuorimaan perunoita? Järvinen tokaisi kovaan ääneen, Olin siellä missä muut. Väepeli jatkoi tenttaamista, Missäs ne muut olivat? Järvinen tokaisi vastaan, Ka siellä missä minäkin. Siinä vaiheessa ruokalassa

varusmiehet rupesivat nauramaan. Väepeli huusi kovaan ääneen, Hiljaa! Järvinen tulee aamupalan jälkeen minun toimistoon ja hän saa rangais- tuksen esimiehen vastustamisesta.

Kummallisoin tapahtuma sattui tammikuussa, kun olimme kahden insinöörin ja yhden savolaispojan kanssa tolppavartiossa. Tämä savolaispoika oli koko syksyn ajan yrittänyt päästä siviiliin ja hän kyseli meiltä, Miten minä pääsisin siviiliin? Nämä kaksi insinööriä neuvoivat poikaa, "Kun sie määts ens' yönä vartioon, ammu vartiokoppi täytteen reikkii rynkylläs. Sanot sitten, että näit vartiokopissa haamun ja ammuut haamua rynkylläs". Yöllä kello 24 alkoi tämän savolaispojan vartiovuoro ja heräsin vartiotuvassa rynnäkkökiväärin ääneen. Vartiopäällikkö käski minua mukaan ja hiivimme varovasti kohti vartiopaikka, jossa tämä savolaispoika seiso rynnäkkökivääri ampumavalmiina. Vartiopäällikkö sai puhumalla aseensa itselle ja hän määräsi minua viemään savolaispojan putkaan. Väepeli käski ampua, jos poika yritti karkuun. Siitä tapauksesta tuli siten tälle savolaispojalle vähän pitempi armeijanreissu, koska hänet vangittiin taponyrityksestä. Vartiokopin takana oli varuskunnan upseerien asuinkerrostalo, jonka seinien luodit osuivat. Sen tapauksen jälkeen Koriolla ei saanut päävartion vartiopaikalla olla asetta mukana, vaan saimme tyytyä pamppuun.

Eräänä päivänä oli Koriolla hiihtokilpailut, joihin jokaisesta komppaniasta valittiin parhaat miehet. Minäkin

pääsin mukaan 4 x 5 km viestijoukkueeseen ja iltapäivällä 10 km hiihtoon. Viestihiihdossa minä hiihdin kolmannen osuuden ja kovalla hiihdolla joukkueemme sai hopeaa. Iltapäivällä oli vuorossa 10 km hiihto, jonka alussa sanoin luutnantille, etten jaksaa hiihtää kymppiä. Hän sanoi, että kyllä sinä jaksat kun teet samalla tavalla kun aamun hiihdossa, niin pääset mitaleille. Hiihtoreittinä oli sama, kuin viestihiihdossa ja kyseinen latu meni saunan ohi paluumatkalla. Sanoin luutnantille, että käyn sitten saunalenkillä. Hiihdin ensimmäisen lenkin ja poikkesin lenkin lopussa saunaan, otin siellä kunnon löylyt, vaihdoin vielä uudet alusvaatteet "varusmikolta" ja jatkoin hiihtämällä maalialueelle. Luutnantti kyseli nyreissään, että missä sitä on viivytetty. Kävin saunalenkillä, vastasin lutille.

Loppuharjoituksessa olimme Utin alueella. Pakkasta oli 20 – 30 astetta. Meidän joukkue vietiin eräänä iltana metsään traktorin kyydissä ja jätettiin tienvarteen synkkään korpeen taistelupareittain. Samalla sanottiin, että ottakaa mukaan muutama halko ja evästä tarvittava määrä yön ajaksi. Yö oli kylmä ja pimeä ja mukaan ottamamme halot loppuivat aamuyön aikana. Ajattelimme, että meidät haetaan aamulla, mutta kun hakijoita ei kuulunut, päätimme käydä katsomassa, minne meidän on yöllä jätetty. Saavuimme tien varteen, jossa oli juuri ajamassa ohi myymäläauto, jonka saimme pysäytettyä. Ostimme autosta makkaraa

kaiken varalle, jos vaikka hakijat tulevat illemmalla. Palasimme nuotio-paikalle kaadoimme metsästä vanhoja keloja nuotioon. Paistelimme ostamiamme makkaroita ja juttelimme erään helsinkiläispojan kanssa pitkään. Pian huomasimme, että alkoi olla yö edessä ja hakijoita ei vielä kuulunut. Nukuimme yön nuotiolla ja seuraavan aamuna hakijat vihdoin saapuivat. Samalla kuulimme kokelaalta, että harjoitus oli meidän testi!? Jäljestäpäin mietin, että taisi nuori kokelas unohtaa meidät metsään.

Loppuaika armeijan leivissä kului erilaisten siltojen rakentamisessa, vanhojen rakennusten purkutöissä ja pienissä rakennustöissä. Pian oli se päivä, kun saimme lähteä viimeistä kertaa aamupalalle ja päivällä saimme pukea siviilivaatteet päälle. Intissä opin käyttämään aseita, sinkoa ja räjähteitä oikein, onneksi minun taitoja ei ole tarvittu, olemme saaneet elää rauhassa, ilman sotia.

Palasin kotiin myöhään yöllä ja metsässä, ennen kotiamme oli punainen Moskvist Elite eli Mosse. Pahat aavistukset nousivat mieleeni, kun astelin pimeää metsätietä kotiin. Aamulla herättyä kyselin varovasti, että missä se meidän veljen kanssa yhdessä omistama Ford Cortina on. Velipoika kertoi, että se meni rikki ja hän vaihtoi sen ensin toiseen autoon, ja kun sekin oli rikki, antoivat auto-liikkeestä mossen mukaan. Hän kertoi myös, että mossen koneessa oli joku vika, kun se kolisee. Automyyjä

oli sanonut, että kone on korjattu Häikön pajalla Naarvassa?!

Ulkona oli kova pakkanen ja sain vaivoin metsässä olleen mossen käyntiin. Moottori kolisi kovaa ja arvasin, että sen kampiakselissa on laakerivika. Koska olin töissä, niin irtotin moottorin irti metsässä seuraavana viikonloppuna ja toin moottorin kotiin kelkalla. Purettuani moottorin navetassa, havaitsin, että männänlaakerin ruuvit olivat irti, koska sokat olivat unohtuneet korjaajalta laittamatta. Hioin vioittuneen kampiakselin kaulat hiomapaperilla kiiltäviksi, ostin uuden tiivistesarjan ja laakerit, sekä laitoin moottorin kasaan. Ostin kaksi purkkia STP ainetta ja lisäsin ne öljyn sekaan. Ilman lisäainetta kone piti pahaa meteliä, mutta lisäaineen kanssa tyhjänkäynnillä ääni oli siedettävä. Eräänä päivänä ajelin Joensuuun ja menin auton myyneen liikkeen pihaan. Etsin käsiini auton myyneen miehen ja sanoin että vaihtaisin auton länsiautoon. Myyjä käynnisti auton ja onnekseni ei painanut kaasua, sillä silloin olisi moottorista kuulunut kovaa kolinaa. Myyjä sanoi, että näyttää oleva kunnossa! Vastasin hänelle, että samanlaisessa kunnossa se on, kun sinä möit sen velipojalle paria kuukautta aiemmin. Valitsin vihreän Cortiinan, jolla ajelin seuraavat kolme vuotta.